

УДК 657

КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ, ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ПОТРЕБ ОБЛІКУ

РЕСЛЕР М.В., ГРЕБЕНЮК М. А. О.
Мукачівський державний університет

Гроші відносяться до тих особливих категорій, які завжди були найбільш актуальними в економічній думці, так як в процесі грошового руху найбільшою мірою проявляються і реалізуються інтереси суб'єктів ринку. За допомогою грошових коштів підприємство в процесі своєї діяльності може закупляти сировину, основні засоби, тим самим нарощувати обсяги виробництва продукції (виконання робіт і надання послуг), що в наш час ринкової економіки дуже важливо, розраховуватись з працівниками по оплаті праці і т.д. Але для того, щоб підприємство мало можливість ефективно використовувати наявні у нього грошові кошти, потрібно правильно організувати їх облік і здійснювати контроль за витрачанням.

У статті розкриті різні класифікаційні ознаки грошових коштів підприємства та розглянуто зміст кожної класифікаційної ознаки.

Для висвітлення цієї теми застосовувалися такі методи: гіпотетичний метод, метод порівняння, аналіз та синтез, інформаційний, термінологічний, структурний підходи, дедукція та індукція, огляд літератури та інші методи.

Ключові слова: грошові кошти, класифікація грошових коштів.

Постановка проблеми. Важливість наявності на балансі підприємства таких активів як грошові кошти та їх еквіваленти, не ставиться під сумнів мабуть жодним з сучасних економістів.

Однак попри визнання важливості цих категорій і необхідності їх упорядкування, роботи, присвячені чіткому розмежуванню і класифікації грошових коштів та їх еквівалентів практично відсутні незважаючи на те, що для потреб обліку, аналізу та контролю руху грошових коштів на підприємстві винятково важливою є проблема їх класифікації, оскільки саме в процесі її розв'язання надається змога чітко розставити пріоритети в дослідженні тих чи інших видів грошових коштів на мікрорівні [2, с.146].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основою досліджень в галузі обліку грошових коштів стали роботи таких зарубіжних економістів, як М. ван Бреда, Г. А. Велш, К. Друрі, Б. Нідлз, Д. Г. Шорт. Вітчизняні дослідники М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Л. В. Нападовська, В. М. Пархоменко, М. С. Пушкар, В. В. Сопко, Р. Л. Хом'як.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є виділення суттєвих класифікаційних ознак грошових коштів та їх еквівалентів, що має забезпечити вирішення проблем, пов'язаних з організацією їх обліку, контролю та аудиту.

Виклад основного матеріалу. Грошові кошти відносяться до найбільш ліквідної частини активів і характеризуються тим, що можуть бути негайно використані для оплати поточних зобов'язань. Вони складаються із наявної готівки в касі, чеків та грошових переказів, отриманих від клієнтів, і вкладів на рахунках в банку [4, с. 52].

Класифікація — це процес розподілення об'єктів (процесів, явищ) за класами (групами, видами тощо) відповідно до визначених ознак. Тобто класифікація є закономірним процесом дослідження сутності об'єктів (явищ, процесів). Чим більше виділено ознак класифікації, тим вищий ступінь пізнання досліджуваних об'єктів.

За своєю природою грошові кошти є ресурсом забезпечення платоспроможності, зв'язуючою ланкою всіх господарських процесів підприємства. Не зважаючи на те, що грошові кошти займають незначну питому вагу у загальній сумі активів підприємства, вони відіграють надзвичайно важливу роль для забезпечення його існування та гармонійного розвитку — із них починається операційний цикл, ними ж він і закінчується [8, с. 214].

Більшість науковців звертають увагу лише на класифікацію грошових потоків, а не грошових коштів. В той же час, грошові потоки є похідними від грошових коштів, характеризують рух останніх в процесі здійснення господарської діяльності підприємства.

Проф. В. В. Сопко наводить наступну класифікацію грошових коштів:

Рис. 1.2 Класифікація грошових коштів [8]

За формою існування розрізняють готівкові та безготівкові грошові кошти. Готівкові грошові кошти – грошові кошти у вигляді паперових грошей, монет, грошових знаків, файлів в пам'яті комп'ютера (якщо вони використовуються без прямого зв'язку з банківськими рахунками). Безготівкові грошові кошти – грошові кошти на банківських рахунках, що використовуються для оплати, взаємних розрахунків шляхом перерахування з одного рахунку на інший. Готівка, як правило, використовується при виплаті заробітної плати, пенсій, стипендій (тобто при утворенні доходів населення), а також при купівлі товарів і послуг у роздрібній торгівлі, розміщенні коштів у банківських внесках (тобто при витрачанні доходів населення) [6, с. 152].

У сфері безготівкового грошового обігу рух грошей здійснюється у вигляді перерахування сум через рахунки в банках. У безготівковій формі здійснюється переважна більшість грошових операцій у народному господарстві: розрахунки між підприємствами (фірмами), деякі види розрахунків підприємств і організацій з населенням (наприклад, перерахування грошових коштів, у тому числі заробітної плати і пенсій, на поточні рахунки, відкриті в установах банків) тощо. Безготівковий грошовий обіг має переваги порівняно з обігом готівки: економляться кошти, прискорюється оборот грошей. На підтримку сфери готівкового обігу доводиться витратити значні кошти на друкування, рахування, сортування, упаковку, інкасацію готівки тощо. Крім того, готівковий обіг вимагає значного штату касирів і контролерів. Проте державні структури і центральний (національний) банк завжди намагаються чітко окреслювати двохсферну систему грошового обороту, яка б виключала вільне переливання безготівкових грошей у готівкові. Надмірне прискорення безготівкових грошей у готівку може стати поштовхом до розвитку «тіньової економіки» [1, с. 146].

Слід зазначити, що останнім часом картковий ринок все більше привертає увагу фінансових установ як додаткове джерело ресурсів та прибутку. Жорсткі умови конкуренції спонукають банки до впровадження нових форм співпраці, таких як Інтернет - розрахунки, споживчі кредити, дисконти, бонуси, мобільний «бенкінг», віртуальні рахунки тощо. Характерною ознакою часу стає те, що платіжна картка перестає бути тільки інструментом одержання готівкових коштів, а набуває ознак універсального інструменту доступу до рахунку, задовольняючи тим самим зростаючі потреби клієнтів.

Цей засіб платежу, маючи безліч позитивних характеристик, надає як користувачам карток, так і банківським установам, що здійснюють їх випуск та обслуговування, багато переваг у порівнянні з іншими поширеними засобами платежу [5, с. 15].

Слід також зазначити, що однією з актуальних проблем, яка стала перед українськими банками, є шахрайство з пластиковими картками. Головна причина такої ситуації - відсутність в українському законодавстві статей, за якими осіб, викритих у незаконному використанні пластикових карток, можна було б притягти до карної відповідальності.

За видом валюти: грошові кошти у національній валюті та грошові кошти в іноземних валютах. Грошові кошти в національній валюті – грошові кошти (як готівкові так і безготівкові) у валюті, випущеній певною державою, яка, в основному, знаходиться в обігу на її території. Грошові кошти в іноземній валюті – грошові кошти (як готівкові так і безготівкові) які знаходяться в обігу і являються законним засобом платежу на території відповідної іноземної держави (групи іноземних держав) [3, с. 85]

Класифікація грошових коштів за видами валют має надзвичайно важливе значення для управління залишком грошових коштів, оскільки дозволяє керівництву підприємства оперативно реагувати на зміну курсів іноземних валют відносно національної валюти.

За місцем зберігання: грошові кошти в касі; грошові кошти на рахунках в банках; електронні гроші (залишки на депозитних платіжних картках та кошти на рахунках платіжних систем в Інтернеті). Дана класифікаційна ознака має дуже важливе значення для проведення інвентаризації грошових коштів.

Можна класифікувати грошові кошти також за обмеженістю у напрямках використання:

а) необмежені у використанні – грошові кошти, якими підприємство може розпоряджатися без жодних обмежень для ведення господарської діяльності;

б) обмежені у використанні – грошові кошти, які підприємство може використовувати суворо за певним цільовим призначенням. При цьому, грошові кошти з обмеженням у напрямках використання варто відображати в статті 250 Балансу „Інші оборотні активи”, тому що вони не можуть в будь-який момент бути використані для розрахунків, а мають бути використані на визначені завдання [7, с. 34].

Залежно від ступеня ділової активності грошові кошти підприємства можуть бути розділені на: активні гроші та пасивні гроші. До активної частини відносять грошові кошти, які беруть участь в обороті, використовуються як засіб платежу. Пасивні гроші не використовуються в господарському обороті, а резервуються для покриття певних потреб підприємства.

Грошові розрахунки можна класифікувати на внутрішні – пов'язані з виплатою заробітної плати та підзвітних сум працівникам, дивідендів акціонерам та ін.; та зовнішні – обумовлені фінансовими взаємовідносинами у процесі реалізації продукції (робіт, послуг), закупівлі сировини та матеріалів, сплати податків та платежів до позабюджетних фондів, отримання та повернення кредиту та ін. [2, с. 66].

Висновки: Отже, класифікація грошових коштів є вихідним елементом для організації їх обліку, оскільки дає змогу їх структурувати відповідно до інформаційних потреб користувачів бухгалтерської інформації. Класифікація грошових коштів за наведеними ознаками

має важливе значення для аналізу фінансового стану підприємства, здійснення інвентаризації та максимально раціонального відображення грошових коштів на рахунках бухгалтерського обліку. Однак наведені вище класифікації важко назвати вичерпними.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурка О.М., Коробов М.Я. та ін. Фінансова діяльність підприємства – К.: ЛИБІДЬ, 1998.- 323 с.
2. Корягін М. В. Класифікація грошових коштів / М. В. Корягін, О С. Височан // Матеріали IV-ой Международной научной конференции „Развитие бухгалтерского учета и контроля в контексте европейской интеграции”. – Житомир-Краматорск (19-20 мая 2012 г.). – С.146–152.
3. Кундря-Висоцька О. П. Бухгалтерський облік: [навч. посіб.] / О. П. Кундря-Висоцька. – К. : Алерта, 2009. – 303 с.
4. Облік у зарубіжних країнах: навч.посібник / Р. М. Воронко. - Львів : Магнолія 2006, 2009. - 744 с. - (Вища освіта в Україні). - 115.20 р
5. Охрименко А., Стоит ли полностью выводить из оборота наличные? / Александр Охрименко, Александр Пасхавер // Бизнес. – 2012. – №15 (1002). – С. 8.
6. Павловська О.В. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібник для самост. вивчення дисципліни. / О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2002. – 388 с.
7. Савлук М. І. Гроші та кредит: Підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред.М. І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2002. — 598 с.
8. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник / В. Сопко, В. Завгородній. — К. : КНЕУ, 2004. — 411 с.

АННОТАЦИЯ

КЛАССИФИКАЦИЯ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ, ЕЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДЛЯ НУЖД УЧЕТА

Деньги относятся к тем особым категориям, которые всегда были наиболее актуальными в экономической мысли, так как в процессе денежного движения в наибольшей степени проявляются и реализуются интересы субъектов рынка. С помощью денежных средств предприятие в процессе своей деятельности может закупать сырье, основные средства, тем самым наращивать объемы производства продукции (выполнения работ и оказания услуг), в наше время рыночной экономики очень важно рассчитываться с работниками по оплате труда и т.д. Но для того, чтобы предприятие имело возможность эффективно использовать имеющиеся у него денежные средства, нужно правильно организовать их учет и осуществлять контроль за расходованием.

В статье раскрыты различные классификационные признаки денежных средств предприятия и рассмотрено содержание каждого классификационного признака.

Для освещения этой темы применялись следующие методы: гипотетический метод, метод сравнения, анализ и синтез, информационный, терминологический, структурный подходы, дедукция и индукция, обзор литературы и другие методы.

Ключевые слова: *денежные средства, классификация денежных средств.*

SUMMARY

THE CLASSIFICATION OF CASH FLOWS AND ITS USE FOR ACCOUNTING

The theme of money belongs to special categories, which has always been the most relevant topic in economy. The movement of the cash is the most obvious and manifesting phenomenon during the history. It is the major interest of the market. With the help of money, the new enterprises and companies can buy raw materials, fixed assets in their activities, and thereby increase the amount of goods production. Except buying different products, the money is used to satisfy people's needs, through giving their payments for their work. Nowadays, market economy is very essential and up to date; it is the main tool for everything that surrounds us, from work to giving different services.

However, in order to use money in an effective way, companies have to organize their records and to control their spending. Accounting is the branch of science, which deals with the proper use of cash and keeps under control the existing money.

In this article the features and the criteria of classification of money, the process of company work in the side of cash exchange have been analyzed. The main features of each classification have been reviewed.

To highlight the theme of this article the following methods have been used: hypothetical method, comparison, analysis and synthesis, information, terminology, structural approaches, deduction and induction, literature review and other methods.

Keywords: *cash and the classification of cash.*